

॥ श्री स्वामिनारायणो विजयते ॥

હરિભક્ત-સંપર્ક કાર્યકર અધિવેશન - ૨૦૧૭

300
સ્વામીની વાતો
(મુખપાઠ માટે)

: સત્સંગ પ્રવૃત્તિ - મધ્યસ્થ કાર્યાલય :
શાહીબાગ રોડ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૪

સૂચના

- ૧) સ્વામીની વાતોનો આ પુસ્તિકામાં આપ્યા મુજબ અનુક્રમમાં સળંગ મુખપાઠ કરવાનો રહેશે. દા.ત. ૧,૨,૩,૪... પરંતુ ૧,૩,૫,૮... એ રીતે કરેલો મુખપાઠ માન્ય ગણાશે નહીં.
- ૨) અહીં વાતના સંદર્ભ ક્રમાંક માત્ર જાણ માટે આપેલ છે. તેનો મુખપાઠ કરવાનો નથી.
- ૩) કેટલીક લાંબી સ્વામીની વાતોને બે વાત તરીકે ગણીને તેને તે મુજબ ક્રમ આપવામાં આવ્યા છે. તે વાતો આખી મુખપાઠ કરવાની રહેશે.

- ૧) ભગવાન ને સાધુના મહિમાની વાતું નિરંતર કરવી ને સાંભળવી. (૧/૧)
- ૨) જેટલું કાંઈ માયામય સુખ છે તે સર્વે દુઃખ વિનાનું હોય નહિ, એ વાત પણ એક જાણી રાખવી. (૧/૨૫)
- ૩) સાધન કરી કરીને મરી જાય તોપણ વાસના ટળે નહિ. એ તો મોટા અનુગ્રહ કરે ત્યારે જ ટળે છે. (૧/૭૦)
- ૪) અમને તો એક જન્મ-મરણનો રોગ ટાળતાં આવડે છે, બીજું આવડતું નથી. (૧/૭૮)
- ૫) ગાફલાઈ ટાળવાનું કારણ એ છે જે, ખટકો રાખે તો ટળે ને બીજો ઉપાય તો કોઈક શિક્ષા કરે ત્યારે ટળે. (૧/૯૩)
- ૬) આપણે તો અક્ષરધામમાં જાવું છે એવો એક સંકલ્પ રાખવો. (૧/૩૦૧)
- ૭) આ લોકમાં બે દુઃખ છે : તે અન્ન-વસ્ત્ર ન મળે કે ન પચે, ને તે વિનાનું દુઃખ તો અજ્ઞાનનું છે. (૨/૭૧)

- ૮) કોટિ કલ્પે ભગવાનનું ધામ ન મળે, તે આવા સાધુને હાથ જોડે એટલામાં મળે છે. (૧/૧૨૧)
- ૯) ભગવાનના સ્વરૂપની નિષ્ઠા થઈ તેને સાધન સર્વે થઈ રહ્યાં, બાકી કાંઈ કરવું રહ્યું નથી. (૧/૧૨૩)
- ૧૦) અંતરમાં ભજન કરવા શીખવું, તેણે કરીને વિષયના રાગ ઓછા થાય છે. (૨/૩૦)
- ૧૧) વિષયનો સંબંધ થયા મોર્ય તો બકરાની પેઠે બીવું ને સંબંધ થઈ જાય તો ત્યાં સિંહ થાવું. (૨/૧૧૩)
- ૧૨) આપણે ભગવાનના છીએ પણ માયાના નથી એમ માનવું. (૧/૨૩૦)
- ૧૩) મહિમા સમજાય છે ને ફરી ભૂલી જવાય છે, માટે સો વાર વાંચે-સાંભળે તો પછી ભુલાય નહિ. (૧/૧૬૯)
- ૧૪) ભગવાન મળ્યા, સાધુ મળ્યા, તે હવે હૈયામાં દુઃખ આવવા દેવું નહિ ને પ્રારબ્ધનું આવે તો ભોગવી લેવું. (૧/૧૭૬)

- ૧૫) વહેવાર છે તે દેહે કરીને કરવો ને મને કરીને જુદા પડવું ને મનમાં ભળવા આવે તો જ્ઞાને કરીને ત્યાગ કરવો. (૧/૨૩૩)
- ૧૬) વિષયને માર્ગે આંધળા થાવું, બહેરા થાવું, લૂલા થાવું એમ થાવું, પણ આસક્ત ન થાવું. (૨/૧૧૫)
- ૧૭) આ બ્રહ્માંડના સર્વ જીવને ખવરાવવું તે કરતાં એક ભગવદીને જમાડવો એ અધિક છે. (૨/૧૧૬)
- ૧૮) કેટલાકને મન રમાડે છે ને કેટલાક મનને રમાડે છે. આ વાત નિત્યે વિચારવા જેવી છે. (૪/૧૧૯)
- ૧૯) વચનામૃત કરતાં બીજામાં માલ મનાય છે એ મોહ જાણવો. (૪/૧૩૨)
- ૨૦) ભગવાનના ભક્તના દોષ વિચારે તો જીવ ભ્રષ્ટ થઈ જાય છે. માટે ગુણ વિચારવા. (૫/૧૮૯)
- ૨૧) કેટલેક રૂપિયે આંખ્ય, કાન આદિક ઇન્દ્રિયું મળે નહિ તે ભગવાને આખ્યાં છે, પણ જીવ કેવળ કૃતઘ્ની છે. (૧/૧૨૦)

- ૨૨) આ વાતું તો જેના ભૂંડા આશય હશે તેને દબાવી દઈને પણ ઉપર નીકળે એવી છે. (૧/૩૦૨)
- ૨૩) અંતરમાં ટાઢું હોય ને કોઈક વચન મારે તો ભડકો થાય, તે સમાધાન કરવાનો ઉપાય જ્ઞાન છે. (૧/૩૧૩)
- ૨૪) મોક્ષને અર્થે તો ભગવાન ને સાધુ એ બે જ છે ને બીજાં સાધનનું ફળ તો ધર્મ, અર્થ ને કામ છે. (૧/૧૫૨)
- ૨૫) નિરંતર સર્વ ક્રિયામાં પાછું વાળીને જોવું જે, મારે ભગવાન ભજવા છે ને હું શું કરું છું ? એમ જોયા કરવું. (૨/૩૫)
- ૨૬) આ જીવને માથે શાસ્તા વિના સ્વતંત્રપણે તો જીવ દેહનો જ કીડો થઈ રહે એવો છે. (૨/૪૩)
- ૨૭) આ સત્સંગ મળ્યો છે એ તો પરમ ચિંતામણિ મળી છે, તેમાં જીવ બહુ વૃદ્ધિને પામે છે. (૧/૧૬૬)
- ૨૮) જો મોટાપુરુષ મળે તો તેનો સંગ કરવો, નીકર ઊતરતાનો સંગ તો કરવો જ નહિ. (૧/૨૩૮)

- ૨૯) આ લોકમાં દેશકાળ તો લાગે ને ઓછું વર્તાય કે વધુ વર્તાય પણ રુચિ સારી રાખવી, અંતે રુચિ સહાય કરે છે. (૧/૨૫૪)
- ૩૦) જ્યારે ભગવાન રાજી થાય ત્યારે તેને બુદ્ધિયોગ આપે છે, કાં મોટા સાધુનો સંગ આપે છે. (૨/૧૩૮)
- ૩૧) મહારાજે કહ્યું હતું જે, આપત્કાળ આવે તો લીલા ખડને દંડવત્ કરજો, તેમાં રહીને પણ હું સહાય કરીશ. (૨/૧૫૩)
- ૩૨) કોઈ ભગવાન સંભારે તેની સેવા મારે કરાવવી, તેનાં લૂગડાં મારે ધોવરાવવાં ને તેને મારે બેઠાં બેઠાં ખાવા દેવું છે. (૧/૨૭૬)
- ૩૩) ભગવાનનું સુખ નથી આવતું તેનું શું કારણ છે? ત્યારે બોલ્યા જે, ‘એને વિષય અધ્ધર રાખી મૂકે છે.’ (૪/૧૨૧)
- ૩૪) હવે તો મહારાજ સાધુ દ્વારે દર્શન આપે છે, ને વાતું કરે છે, ને વળી મૂર્તિ દ્વારે દર્શન આપે છે. (૧/૨૮૦)

- ૩૫) મન, ઈન્દ્રિયુંને વગર પ્રયોજને ચાળા ચૂંથવાનો સ્વભાવ છે, માટે તેને જાણીને જુદા પડવું. (૫/૫૧)
- ૩૬) જેને ભગવાન ભજવા હોય તેનાથી બધાયની મરજી રાખી શકાય નહીં, તેનાથી તો ભગવાનની મરજી સચવાય. (૫/૫૯)
- ૩૭) દિવ્યભાવ ને મનુષ્યભાવ એક થઈ જાય ત્યારે ભગવાન ભજવાનું સુખ આવે. (૫/૧૦૦)
- ૩૮) ભગવાનના ભક્ત થયા છે ને પંચ વર્તમાન પાળે છે તે તો પ્રકૃતિપુરુષથી પર જઈને બેઠા છે. (૫/૧૧૩)
- ૩૯) સત્ય, હિત ને પ્રિય એવું વચન બોલવું ને ઉપેક્ષારહિત બોલવું પણ આગ્રહથી વચન કહેવું નહીં. (૫/૧૬૩)
- ૪૦) નિરંતર માળા ફેરવે તે કરતાં પણ સમજણ અધિક છે, માટે મુખ્ય એ વાત રાખવી. (૧/૨૯૬)
- ૪૧) ભગવાન મળ્યા, સાધુ મળ્યા, તે કલ્યાણ તો થાશે પણ જ્ઞાન વિના અંતરમાં સુખ ન થાય. (૧/૨૪૦)

- ૪૨) શાસ્ત્રમાં કેટલાંક વચન તો સિદ્ધાંતરૂપ હોય ને કેટલાંક વચન તો કોઈ નિમિત્ત અર્થે હોય તે સમજી રાખવું. (૧/૬૫)
- ૪૩) ડાહ્યો હોય તેને વઢે ત્યારે રાજી થાય ને મૂર્ખ હોય તેને વખાણે ત્યારે રાજી થાય, એમ મહારાજ કહેતા. (૫/૩૮૮)
- ૪૪) દ્રવ્ય છે તે તો પાંચે વિષયનું કારણ છે, તે મળે તેમ તેમ વિષયને અર્થે ઉદ્યમ થાય. (૨/૩૨)
- ૪૫) આ સાધુને વિષે જેને જેટલો ગુણ તેટલી સદ્વાસના, ને અવગુણ તેટલી અસદ્વાસના છે, એમ સમજવું. (૫/૨૮૯)
- ૪૬) ખરેખરો જીવ સોંપીને તેનો થઈ રહે તો સિંહનો માલ શિયાળિયાં ખાઈ શકે નહિ. (૫/૩૨૩)
- ૪૭) ઝેરના લાડવા ખાતાં સારા લાગે પણ ઘડીક પછે ગળું ઝલાય તેમ આ વે'વાર છે. (૫/૩૩૬)

- ૪૮) કામ, ક્રોધ, માન, ઈર્ષ્યા ને દેહાભિમાન એ સર્વે મૂકશે ત્યારે ભગવાન ને ભગવાનના સાધુ રાજ થાશે. (૬/૧૪)
- ૪૯) આ દેહ હાડકાંનો, સ્ત્રીનો દેહ પણ હાડકાંનો ને છોકરાંનો પણ હાડકાંનો, એમાં કાંઈયે માલ નથી. (૬/૧૯૧)
- ૫૦) એક જણે લાખ રૂપિયાની બુદ્ધિ લીધી તેમ જ મોક્ષની બુદ્ધિ પણ અનેક પ્રકારની મોટા થકી શીખાય છે. (૧/૨૭)
- ૫૧) જેના અક્ષર ગુરુ હોય તે અક્ષરધામમાં લઈ જાય ને પુરુષોત્તમને મેળવે. (૬/૨૬૪)
- ૫૨) સર્વે વાત સાધુ વતે છે, માટે તેને મુખ્ય રાખવા; પણ સાધુ ગૌણ થાય ને જ્ઞાન પ્રધાન થઈ જાય એમ ન કરવું. (૧/૧૬૮)
- ૫૩) સાંખ્યવિચાર કરવા શીખવો. સાંખ્ય વિના અરધો સત્સંગ કહેવાય. માટે સુખિયા રહેવાને અર્થે સાંખ્ય-વિચાર શીખવો. (૧/૨)

- ૫૪) કરોડ કામ બગાડીને પણ એક મોક્ષ સુધારવો ને કદાપિ કરોડ કામ સુધાર્યા ને એક મોક્ષ બગાડ્યો તો તેમાં શું કર્યું ? (૧/૧૪)
- ૫૫) જીવને ચોંટવાનાં ઠેકાણાં બે જ છે, તે ભગવાનમાં ચોંટે નીકર માયામાં ચોંટે. પણ આધાર વિના કેમ રહેવાય ? (૧/૯૧)
- ૫૬) શાસ્ત્રમાં ભારેભારે પ્રાયશ્ચિત્ત કહ્યાં છે તે સર્વે આવા સાધુનાં સમાગમ ને દર્શને કરીને નિવૃત્ત થઈ જાય છે, એવું આ દર્શન છે. (૧/૫૪)
- ૫૭) આવા સાધુ ખાસડાં મારે તોપણ અક્ષરધામમાં લઈ જાય ને બીજા મશરૂના ગાદલામાં સુવાડી મૂકે તોપણ નર્કમાં નાખે એમ સમજવું. (૧/૫૭)
- ૫૮) મોટાનો મત એ છે જે, અનેક પ્રકારે દેહદમન કરવું અને ટાઢ, તડકો, ભૂખ, તરસ તેનું સહન કરવું પણ કેવળ દેહનું જતન કરવું નહિ. (૧/૬૭)

- ૫૯) અક્ષરધામના જેવું સુખ આંહીં વરતે છે, તેમાં પણ કેટલાક દુખિયા છે. તેમાં દેહનું દુઃખ થોડું ને મનનું દુઃખ ઝાઝું છે. (૧/૯૯)
- ૬૦) પોતાને જાણે બે માણસનું કામ કરે તેથી પણ મોટાની આજ્ઞાએ કરીને બેસી રહે અથવા કહે એટલું કરે એ જ શ્રેષ્ઠ છે. (૧/૧૦૯)
- ૬૧) કોટિ જન્મે કસર ટળવાની હોય તે આજ ટળી જાય ને બ્રહ્મરૂપ કરી મૂકે, જો ખરેખરા સાધુ મળે ને તે કહે તેમ કરે તો. (૧/૧૧૯)
- ૬૨) બાજરો ખાવો ને પ્રભુ ભજવા, બીજું કાંઈ કરવું નથી ને રોટલા તો ભગવાનને દેવા છે, સાધુને દેવા છે, તે દેશે, દેશે ને દેશે. (૧/૧૨૬)
- ૬૩) દુઃખ કોઈ માનશો નહિ ને જે જોઈએ તે આપણને મળ્યું છે, ને ઝાઝા રૂપિયા આપે તો પ્રભુ ભજાય નહીં, તે સારુ આપતા નથી. (૧/૧૨૯)

- ૬૪) નવરાશ હોય ત્યારે ભગવાનની મૂર્તિને લઈને બેસવું.
તે મૂર્તિ તે શું જે, ભગવાનની કથા, કીર્તન, વાર્તા ને
ધ્યાન એ ભગવાનની મૂર્તિ છે. (૧/૧૭૩)
- ૬૫) આપણે જાણીએ છીએ જે, આપણને ભગવાનમાં હેત
છે પણ આપણા કરતાં તો આપણા ઉપર ભગવાનને
ને સાધુને ઝાઝું હેત છે. (૧/૧૮૬)
- ૬૬) આ સાધુ તો ભગવાનના હજૂરના રહેનારા છે ને
પળમાત્ર છેટે રહે એવા નથી; ને છેટે રહે છે તે કોઈ
જીવના કલ્યાણને અર્થે છે. (૨/૨૧૮)
- ૬૭) ભગવાન ને આ સાધુ એ બેને જીવમાં રાખવા ને
આપણે સાધનને બળે મોટાઈ નથી, આપણે તો
ઉપાસનાના બળથી મોટાઈ છે. (૧/૨૨૦)
- ૬૮) શાસ્ત્રમાં કહ્યા છે એવા ખરેખરા સાધુ મળે ને તે કહે
તેમ કરે તો કોટિ જન્મે કસર ટળવાની હોય તે આજ
ટાળી નાખે, ને બ્રહ્મરૂપ કરી મૂકે. (૧/૨૪૪)

- ૬૯) આ વાતુંના કરનારા દુર્લભ છે, મનુષ્ય દેહ દુર્લભ છે
ને દેહે સાજું રહેવું તે પણ દુર્લભ છે. એ ત્રણ વાત
દુર્લભ છે; તે માટે ભજન કરી લેજો. (૧/૨૪૬)
- ૭૦) ભગવાન પોતાના ભક્તમાં રહે છે તે પાત્ર પ્રમાણે
રહે છે, તે જેમ જેમ મોટા ભગવદી તેમ તેમ તેમાં
વિશેષપણે રહે છે. (૧/૨૫૨)
- ૭૧) મૂંઝવણ આવે તો કેમ કરવું ? એ પ્રશ્ન પૂછ્યો, તેનો
ઉત્તર કર્યો જે, સ્વામિનારાયણ, સ્વામિનારાયણ
ભજન કરવું તેથી મૂંઝવણ ટળી જાય. (૧/૨૭૨)
- ૭૨) સત્પુરુષને સંબંધે કરીને જીવને સંસ્કાર થાય છે, તે
એક જન્મે કે બે જન્મે પણ ભગવાનના ધામને પમાડે
એવો પ્રગટનો પ્રતાપ છે. (૧/૨૯૯)
- ૭૩) ભગવાનની કથા તો કેવી છે જે, ચોકિયાત આવીને
કહે જે, જાગો! જાગો ! પછી જાગે તેથી ચોરનો ભય
ટળી જાય, તેમ કથા તો એવી છે. (૧/૩૩૨)

- ૭૪) એક રુચિવાળા બે જ હોઈએ તો હજારો ને લાખો છીએ ને તે વિના તો હજારો ને લાખો હોઈએ તોપણ એકલા જ છીએ એમ સમજવું. (૧/૩૩૪)
- ૭૫) મોટામોટાના શબ્દની હાર્યું કરીને તપાસ કરવો જે, એમનો શું મત છે ને એ શું કરવાનું કહે છે, એ કેમ વર્તે છે; એમ તપાસીને પછી તે માર્ગ ચાલવું. (૨/૭)
- ૭૬) મુમુક્ષુને તો નિરંતર હોંકારા કરનારા જોઈએ. તે હોય તો પ્રભુ ભજાય, નીકર તો જેમ વાડામાંથી વાઘ બકરું ઉપાડી જાય એમ થાય. (૨/૩૭)
- ૭૭) મંદવાડ આવે તેમાં જે કાયર થઈ જાય તેણે કરીને દુઃખ તો મટે નહિ ને તેમાં જે હિંમત રાખતા તે મહારાજને ગમતું. (૨/૫૨)
- ૭૮) સત્સંગમાં બરોબરિયાપણું સમજવું નહિ ને બરોબરિયા થાવું નહિ ને બરોબરિયા સમજવા એ જ ખોટ છે. (૨/૫૪)

- ૭૯) ત્રણ પ્રકારના મનુષ્ય સત્સંગમાં છે. તેની વિક્તિ જે, જ્ઞાન શીખે છે ને સેવા કરે છે તે વધતા જાય છે; ને દેહાભિમાન વધારે છે તે ઘટતા જાય છે. (૨/૬૫)
- ૮૦) જ્યાંથી અચાનક ઉચાળા ભરવા તે ઠેકાણે ઉદ્યમ કરે છે ને જ્યાંથી કોટિ કલ્પે પણ ઉચાળા ન ભરવા તેને અર્થે ઉદ્યમ નહિ ! એ જ અજ્ઞાન છે.(૨/૧૦૦)
- ૮૧) સેવા તો પોતાની શ્રદ્ધા પ્રમાણે થાય તે કરવી, પણ અસેવા તો ન જ કરવી. તે અસેવા તે શું જે, અવગુણ લેવો. (૨/૧૩૨)
- ૮૨) માન-અપમાનમાં પોતાને અક્ષર માનવું જે, ‘આપણાથી કોઈ મોટો નથી, માટે કેની પાસે માન-અપમાન માનવું?’ (૨/૧૪૭)
- ૮૩) આજ્ઞા ને ઉપાસના એ બે પાંખો છે, તેને મૂકવી જ નહિ, તો સહેજે જ અક્ષરધામમાં જવાશે એમાં કાંઈ સંશય નથી. (૩/૩૧)

- ૮૪) પ્રગટ ભગવાન વિના કરોડ નિયમ પાળે પણ કલ્યાણ ન થાય અને પ્રગટ ભગવાન ને આ પ્રગટ સાધુની આજ્ઞાથી એક નિયમ રાખે તો કલ્યાણ થાય. (૪/૩૬)
- ૮૫) પાપીનો વાયરો આવે તો સાઠ હજાર વરસનું પુણ્ય જાતું રહે ને આ સાધુનો વાયરો આવે તો સાઠ હજાર વરસનું પાપ બળી જાય ને પુણ્ય થાય. (૪/૫૦)
- ૮૬) નિરંતર પોતે પોતાનો તપાસ કરવો ને પાછું વળીને જોવું જે, આ કરવાનું છે ને હું શું કરવાને આવ્યો છું ને શું થાય છે ? (૪/૧૦૩)
- ૮૭) ભગવાન મળ્યા પછી કરવાનું એ છે જે, જાણપણાડપ દરવાજે રહેવું તથા સંગ ઓળખવો તથા હઠ, માન ને ઈર્ષ્યા ન રાખવી. (૫/૧)
- ૮૮) છોકરાંને બીક લાગે ત્યારે માબાપને ગળે બાઝી પડે તેમ આપણે આપત્કાળે ભગવાન તથા આ સાધુને ગળે બાઝી પડવું એટલે એ રક્ષા કરે. (૫/૬)

- ૮૯) પૂર્વનો સંસ્કાર હોય પણ ઊતરતો સંગ મળે તો સંસ્કાર ટળી જાય ને સો જન્મે સારો થવાનો હોય તેને રૂડો સંગ મળે તો તરત સારો થઈ જાય. (૫/૩૯)
- ૯૦) મનને ધાર્યે ભજન-ભક્તિ વગેરે કરે છે તેમાં અંતરે શાંતિ નહિ, પણ ભગવાન ને સાધુના કહ્યા પ્રમાણે કરે તો શાંતિ થાય છે. (૫/૪૫)
- ૯૧) શરદઋતુમાં આકાશ નિર્મળ જોઈને બોલ્યા જે, ‘આવું અંતઃકરણ થાય ત્યારે જીવ સુખિયો થાય, તેમ સત્સંગ કરતાં કરતાં થાય છે.’ (૧/૬૬)
- ૯૨) જીવ કર્મ વશ થઈને દુઃખ સહન કરે એમ પોતાના કલ્યાણને અર્થે ન કરે. તે જો વીંછી કરડ્યો હોય તો આખી રાત જાગે. (૨/૧૫૦)
- ૯૩) આપણામાં ક્રિયાએ કરીને કે પદાર્થે કરીને કે હવેલિયુંએ કરીને મોટપ ન સમજવી ને આપણામાં તો ધર્માદિકે કરીને મોટપ છે. (૨/૧૪૨)

- ૯૪) ભગવાનનો માહાત્મ્યે સહિત નિશ્ચય થયા પછી કાંઈ કરવું રહ્યું નથી. માટે માહાત્મ્યની ઓથ લઈને ઊલટું પાપ કરવું નહીં. (૫/૧૮૬)
- ૯૫) મુમુક્ષુ જીવને જ્ઞાન પણ થાય ને હેત પણ થાય ખરું; પણ સત્સંગમાં કુસંગ છે તે એનું ભૂંડું કરી નાખે છે, માટે તે ઓળખવો. (૫/૩૪૫)
- ૯૬) કોટિ તપ કરીને, કોટિ જપ કરીને, કોટિ વ્રત કરીને, કોટિ દાન કરીને ને કોટિ યજ્ઞ કરીને પણ જે ભગવાનને ને સાધુને પામવા હતા તે આજ આપણને મળ્યા છે. (૧/૨૯૪)
- ૯૭) દેહે કરીને ક્રિયા કરતો હોય ને પોતાનું રૂપ જુદું સમજીને ભજન કરતો હોય તો બહુ સમાસ થાય, પણ ક્રિયારૂપ થઈને તેમાં ભળી જાય તો ઠીક નહિ. (૧/૧૩)
- ૯૮) જીવ તો બહુ બળિયો છે, તે સાવજના દેહમાં આવે ત્યારે કેવું બળ હોય ? એનો એ જીવ જ્યારે બકરાના દેહમાં આવે ત્યારે ગરીબ થઈ જાય છે. (૧/૧૮)

૯૯) આ તો બળિયા છે તે ગમે એવી વાસના હશે તોપણ
અંતકાળે હીરજની પેઠે નસ્તર મારીને દેહની ખબર
રહેવા દેશે નહિ ને વાસના ટાળી નાખે એવા છે.

(૧/૫૧)

૧૦૦) ભગવાન જીવના ગુના સામું જોતા નથી. તે કોઈ
જીવ ભગવાનની સ્તુતિ કરીને એમ બોલે જે, ‘હું
ગુનેગાર છું.’ તો તેના ગુના ભગવાન માફ કરે છે.

(૧/૭૭)

૧૦૧) ચિંતામણિ કાંઈ રૂપાળી ન હોય, તેમ ભગવાન ને
સાધુ પણ મનુષ્ય જેવા જ હોય પણ એ દિવ્ય છે ને
કલ્યાણકારી છે. ને મનુષ્યનું દેહ ચિંતામણિ છે.

(૧/૮૭)

૧૦૨) ‘વાંદરું વૈકુંઠમાં રહે નહિ’ એમ કહે છે, તે સારુ
આપણે ભગવાન પાસે રહેવાય એવા સ્વભાવ કરવા;
તે આંહી કરવા કાં શ્વેતદ્વીપમાં જઈને કરવા.

(૧/૮૯)

૧૦૩) મોટાને વિષે મનુષ્યભાવ નથી રહ્યો તેનો કેમ તપાસ કરવો ? એ પ્રશ્નનો ઉત્તર કર્યો જે, ‘એની કોઈ ક્રિયામાં દોષ ન આવે એ જ દિવ્યભાવ છે.’
(૧/૧૦૨)

૧૦૪) વિષય લોપી નાખતા હોય તેને મોટાને રાજી કર્યાનો શો ઉપાય ? પ્રશ્નનો ઉત્તર એ જે, મોટાની અનુવૃત્તિ ને તે જે કહે તે કરવું એ જ છે. (૧/૧૧૦)

૧૦૫) ભગવાન ભજીએ છીએ તેમાંથી બહુ જ મોટો લાભ થાશે, તે એક બ્રહ્માંડ જેટલો ન કહેવાય ને સો બ્રહ્માંડ જેટલો પણ ન કહેવાય. (૧/૧૪૩)

૧૦૬) આપણે તો છેલ્લો જન્મ થઈ રહ્યો છે. તે છેલ્લો જન્મ તે શું જે, પ્રકૃતિના કાર્યમાં મને કરીને માલ ન માનવો એ જ છેલ્લો જન્મ છે. (૧/૧૭૪)

૧૦૭) આ જીવ તો જેમ પરદેશમાંથી ભાઉડા ઝાલી લાવે એવા છે, તેને કશી ગમ નહિ. પછી તેને સાધુ જ્ઞાન દઈ દઈને મનુષ્ય કરે, ત્યારે મનુષ્ય થાય છે. (૧/૧૮૭)

- ૧૦૮) કેટલાક ધર્મમાં આકરા હોય પણ સમજણ થોડી હોય
ને કેટલાક ધર્મમાં સામાન્ય હોય તોપણ સમજણ સારી
હોય, માટે સમજણ હોય તે વૃદ્ધિને પામે. (૧/૧૯૪)
- ૧૦૯) પડછાયાને પહોંચાય નહિ, તેમ જ વિષયને તથા
સાધનને પણ પહોંચાય નહિ ને તેનો પાર આવે તેમ
નથી, માટે જ્ઞાન થાય ત્યારે સુખ થાય છે. (૧/૨૨૯)
- ૧૧૦) ભગવાનની મૂર્તિને ચિંતામણિ કહી છે, તે એમ
સમજાણું છે કે નથી ? એ પ્રશ્નનો ઉત્તર કર્યો જે,
'ચિંતામણિ તો ખરી પણ બાળકના હાથમાં છે.'
(૧/૨૯૭)
- ૧૧૧) ભગવાનને અર્થે આપણે જે જે કર્યું છે ને કરીએ છીએ
તે જાણે છે ને જેને ખોળે માથું મૂક્યું છે તે રક્ષા કરશે ને
આપણું તો ભગવાન બહુ માની લે છે. (૧/૩૨૮)
- ૧૧૨) જેમ ગાય વાછરું સારુ પારસો મૂકે છે, તેમ જે શિષ્ય
હોય તે ગુરુને મન સોંપે તો અંતઃકરણનું અજ્ઞાન
ટાળી નાખે, પણ તે વિના તો ટળે નહિ. (૨/૪)

- ૧૧૩) સારા ભગવદી સાથે જીવ બાંધવો એ જ સત્સંગમાં રહ્યાનો હેતુ છે, પણ એકલી ભક્તિ સત્સંગમાં રહ્યાનો હેતુ નથી. ને જ્ઞાન વિના તો સર્વે કાચું છે. (૨/૮)
- ૧૧૪) કોઈ કૂવે પડવા જાતો હોય તેને આડાં હજારો માણસ ફરે તો પડવા દે નહિ, તેમ સત્પુરુષ ને સત્શાસ્ત્રના બહુ શબ્દ સાંભળ્યા હોય તો વિષયમાર્ગથી રક્ષા કરે. (૨/૫૫)
- ૧૧૫) એકાંતિક સાધુ વિના બીજા કોઈને જીવનું સાચું હેત કરતાં આવડે નહિ; ને બીજા તો હેત કરે તે ઈન્દ્રિયુંનું પોષણ કરે, તેમાં તે મૂળગું અવળું થાય. (૨/૯૧)
- ૧૧૬) લાખનો ત્યાગ કરીને એકને રાખવા. ને મહારાજ પણ એમ કહેતા જે, ‘પાંડવોએ સર્વેનો ત્યાગ કરીને એક શ્રીકૃષ્ણને રાખ્યા,’ એમ છે તે જાણવું. (૨/૯૨)
- ૧૧૭) વ્યવહાર માર્ગ તો કાંઈ કઠણ જ નથી, એ તો સૌને આવડે, પણ જ્ઞાન માર્ગ સમજવો ને એ માર્ગ ચાલવું, એ જ કઠણ છે ને કરવાનું પણ એ જ છે. (૨/૧૦૧)

- ૧૧૮) જેમ જેમ વાત સાંભળે તેમ તેમ અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે, ને જેમ જેમ અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય તેમ તેમ વાત સમજાય ને સુખ પણ થાય. (૨/૧૦૮)
- ૧૧૯) સંસારમાં ચોંટ્યા વિના તો રહેવાય જ નહિ, પણ જો સારા સાધુનો નિરંતર સમાગમ રાખે તો ઊખડાય, નીકર ચોંટી જવાય. (૨/૧૧૨)
- ૧૨૦) વિશ્વાસ તો હોય, તોપણ નિષ્કપટપણે વર્તાય નહિ, ને નિષ્કપટપણે વર્તે તો જીવ બ્રહ્મરૂપ થયા વિના રહે નહિ, એ સિદ્ધાંત વાત છે. (૩/૩૩)
- ૧૨૧) સત્પુરુષના ગુણ તો, તો આવે, જો એવાને નિર્દોષ સમજે ને સર્વજ્ઞ જાણે ને એવા છે તેની સાથે કોઈ પ્રકારે અંતરાય રાખે નહિ. (૩/૩૪)
- ૧૨૨) મોટાનો રાજીપો થયા વિના વાસનાનું બીજ ટળે નહિ. ને ન દોડવું હોય તો દોડાય ને ન જોવું હોય તો જોવાય, એવું અવસ્થાનું બળ છે. (૪/૨૪)

- ૧૨૩) લાભનો પાર નથી ને આમાંથી ધક્કો લાગે તો ખોટનો પણ પાર નથી. બહુ જ મોટો લાભ થયો છે, માટે કહેવાય તેવો નથી. (૪/૪૩)
- ૧૨૪) મોટા સાધુનો અવગુણ નહિ હોય ને કાંઈ દોષ હશે તો તેની ભગવાનને ફિકર છે, પણ મોટા સાધુનો અવગુણ હશે તેનું તો પાપ વજ્રલેપ થાશે. (૪/૮૫)
- ૧૨૫) પોતામાં જે જે ગુણ હોય તે બીજાને દેખાડે તે કનિષ્ઠ, ને જે દેખાડે નહીં ને ઢાંકે નહીં તે મધ્યમ, ને જે ઢાંકી રાખે છે તે ઉત્તમ પુરુષ છે. (૪/૧૦૦)
- ૧૨૬) સંગનો ભેદ એમ છે જે, સો જન્મે એકાંતિક થવાનો હોય તે આજ થાય અને આ જન્મે એકાંતિક થવાનો હોય તેને પણ સો જન્મ ધરવા પડે; એ બે ભેદ છે. (૪/૧૨૪)
- ૧૨૭) ભગવાન ભજવામાં ત્રણ વિઘ્ન છે : એક લોકનો કુસંગ, સત્સંગમાં કુસંગ ને ઈન્દ્રિયું-અંતઃકરણનો કુસંગ; માટે એ સર્વેના છળમાં આવવું નહીં. (૫/૩૧૧)

- ૧૨૮) ભગવાનના એકાંતિક સાધુ જેને ઘેર ભિક્ષા માગવા જઈને ઊભા રહે તેનું ઘર તીર્થરૂપ થઈ રહ્યું ને સર્વે તીર્થ ગયાનું એને ફળ થાય છે. (૫/૬૦)
- ૧૨૯) કોટિ કલ્પ સુધી ભગવાન ભજ્યા વિના સુખ નહિ થાય. ને પ્રગટ ભગવાન છે, પ્રગટ વાતું છે ને બીજા તો ચિત્રામણના સૂરજ જેવા છે. (૫/૬૪)
- ૧૩૦) પ્રગટ ભગવાનને જાણીને જે એક પ્રણામ કરે છે તે આત્યંતિક મોક્ષ જે અક્ષરધામ તેને પામે છે ને તે વિના તો બીજા બધાંય ધામને કાળ ખાઈ જાય છે. (૫/૧૧૪)
- ૧૩૧) મોટા સાથે જીવ જોડે ત્યારે દોષ ટળી જાય છે ને તેના ગુણ આવે છે, તેમાં દૃષ્ટાંત જેમ કાયને સૂર્ય સામો રાખે છે તેમાંથી દેવતા થાય છે. (૪/૧૦૭)
- ૧૩૨) કોટિ કલ્પે પણ જ્ઞાન કર્યા વિના છૂટકો નથી, તે શું જે, ‘નિજાત્માનં બ્રહ્મરૂપં’ એ શિક્ષાપત્રીના શ્લોકમાં કહ્યું છે એમ માનવું. (૧/૧૫૭)

- ૧૩૩) પાંચ-દસ વાર સ્વામિનારાયણ સ્વામિ-નારાયણ નામ જાણ્યે-અજાણ્યે લેશે તેનું પણ આપણે કલ્યાણ કરવું પડશે ને આખા બ્રહ્માંડને સત્સંગ કરાવવો છે. (૧/૨૪)
- ૧૩૪) સત્સંગ, એકાંતિકપણું ને ભગવાનની મૂર્તિ એ ત્રણ વાનાં દુર્લભ છે, તે આપણને મળ્યાં છે, માટે ગરીબ થઈને બીજાને માન આપીને સાચવી રાખવાં. (૫/૮૩)
- ૧૩૫) કોટિ કલ્પ થયા વિષય ભોગવ્યા છે તેનો પાશ લાગ્યો છે. તેને ટાળવાનું કારણ શિક્ષાપત્રીમાં નિજાત્માનં બ્રહ્મરૂપં એ એક જ શ્લોક લખ્યો છે. (૧/૨૫૦)
- ૧૩૬) હરિભક્ત આગળ વાતું કરવાની આજ્ઞા કરી કે વાતું કરજો; તે વાતું તે શું જે, સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે, સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે, એમ વાતું કરજો. (૧/૨૬૯)
- ૧૩૭) ભગવાન અને મોટા સાધુને આશરે કરીને તો વાદળ જેવાં દુઃખ આવવાનાં હોય તે પણ ટળી જાય ને સાધન કરીને તો કૂટી કૂટીને મરી જાય તોપણ ન ટળે. (૧/૧૧૪)

૧૩૮) મોટાને સેવ્યા હોય ને તેના ગુણ આવ્યા હોય તેને દેશકાળ ન લાગે, તે કેની પેઠે ? તો જેમ સૂર્યની આગળ અંધારું ભેળું થઈને જાય, પણ ત્યાં રહેવા પામે નહિ. (૧/૬)

૧૩૯) જો માર માર કરતો કોઈ આવતો હોય તો એમ સમજવું જે, ‘મારા સ્વામીનું જ કર્યું સર્વે થાય છે, પણ તે વિના કોઈનું હલાવ્યું પાનડું પણ હલતું નથી.’ (૧/૮૮)

૧૪૦) આપણે તો ભગવાનનો ખપ નથી પણ ભગવાન આવીને પરાણે આપણને વળગ્યા છે. તે મહારાજ કહે, “ભૂત વળગે છે તે પણ નથી મૂકતું, તો અમે કેમ મૂકશું?” (૧/૭૬)

૧૪૧) આ તો અનંત ભગવાનના ભગવાન છે, એટલું જ કહીએ છીએ. એથી આઘું કેટલુંક કહીએ? તે આપણા ઘરમાં આવીને બેઠા છે, આ તો કૂબામાં જેમ હાથી બાંધે છે તેમ છે. (૧/૭૫)

- ૧૪૨) ભગવાનમાં ને સાધુમાં હેત રહેશે તો તેના ઉપર સૌ હેત કરશે ને એથી પ્રતિકૂળ રહેશે તેને તો સૌ પ્રતિકૂળ થાશે, એ વાત સમજી રાખવી, એમાં કાંઈ સંશય નથી. (૧/૧૨૮)
- ૧૪૩) સો જન્મનો શુદ્ધ બ્રાહ્મણ સોમવલ્લીનો પીનારો હોય તે કરતાં પણ ભગવાનનો ભક્ત શ્વપચ હોય તે પણ શ્રેષ્ઠ છે. એમ ભગવાનના ભક્તનો મહિમા સમજવો. (૧/૧૮૫)
- ૧૪૪) આ લોકમાં અક્ષરનું સુખ તે શું જે, શુભ સંકલ્પ થાય ને અંતરમાં સુખ વર્ત્યા કરે એ જ. ને જમપુરીના જેવું દુઃખ તે શું જે, અંતરમાં ભૂંડા ઘાટ થાય ને પીડા થાય એ જ. (૧/૩૦૩)
- ૧૪૫) આવી વાતું બીજે ક્યાંઈ નથી; આ તો અક્ષરધામની વાતું છે, ભગવાનની છે, નારાયણની છે. અને બુદ્ધિવાળા હોય તે સાધુને ઓળખે, સત્સંગને ઓળખે. (૪/૩૪)

- ૧૪૬) નાનું છોકરું હોય તેને ભય આવે તો પોતાનાં માવતરની કોટે બાઝી પડે, તેમજ આપણે હર કોઈ દુઃખ આવે તો ભગવાનનું ભજન કરવું, સ્તુતિ કરવી, તે ભગવાન રક્ષા કરે. (૧/૩૧૬)
- ૧૪૭) વડોદરાનો ચાંદલો કોઈકને આવે ત્યારે સર્વે તેનાં મોટાં ભાગ્ય માને, તેમ આપણે તો પુરુષોત્તમ નારાયણનો ચાંદલો આવ્યો છે. માટે આપણે તેનો કેફ રાખવો. (૨/૭૬)
- ૧૪૮) આ જીવને ભગવાન સન્મુખ ચાલવામાં અંતરાયરૂપ આડા ગઢ છે. તેની વિક્તિ જે, આ લોકમાં નાતીલા, કુટુંબી, મા-બાપ, સ્ત્રી, દ્રવ્ય, ઈન્દ્રિયું ને અંતઃકરણ એ ગઢ છે. (૨/૭૮)
- ૧૪૯) કલ્યાણનો ખપ કેવો રાખ્યો જોઈએ જે, ઓગણોતેરા કાળમાં ભીમનાથમાં રાંકાં માગવા આવતાં ને કરગરતાં ને તેને ધક્કા મારે પણ જાય નહિ, એવો ખપ રાખવો. (૨/૮૪)

- ૧૫૦) અધર્મ સર્ગ શેણે કરીને પ્રવેશ થાય છે, તો જ્યારે એકબીજાનાં મન નોખાં પડે છે, ત્યારે પ્રવેશ થાય છે. ને એકબીજામાં સંપ હોય તો અધર્મ સર્ગ પેસવા આવે નહિ. (૩/૫૮)
- ૧૫૧) જેને સુખિયું રહેવું હોય તેને પોતાથી દુખિયા હોય તેને સંભારવા, પણ પોતાથી સુખિયા હોય તેના સામું જોવું નહિ, કેમ જે, સુખ તો પ્રારબ્ધને અનુસારે મળ્યું છે. (૪/૮૩)
- ૧૫૨) ત્રણ દેહથી પોતાનું સ્વરૂપ જુદું માનવું, મહારાજને ભગવાન જાણવા, પુરુષોત્તમ જાણવા, સર્વેના નિયંતા જાણવા, પરબ્રહ્મ જાણવા, કર્તુમકર્તુ ને અન્યથાકર્તુ જાણવા. (૫/૫૬)
- ૧૫૩) લાખ મણ લોઢાની લોઢી ધગાવી હોય તે ઉપર સો ઘડા પાણી રેડ્યે ટાઢી પડે નહિ. એ તો ગંગાના ધરામાં નાખે તો ટાઢી થાય. તેમ આ સમાગમ ધરા જેવો છે. (૫/૧૩૭)

૧૫૪) ભગવાન ભજતાં લોકનું દુઃખ આવે ને દેશકાળનું
દુઃખ આવે પણ પાછું પડવું નહીં, ધીરજ રાખવી,
ધીરે ધીરે બધાં ટળી જાય પણ પાછો પગ ભરવો
નહીં. (૫/૧૪૦)

૧૫૫) અંતઃકરણ શેખચલ્લીના ખોરડા જેવું ન રાખવું, એક
ભગવાનરૂપી જ થાંભલો રાખવો, પણ ઘણા ટેકા
રાખવા નહીં. ને કલ્યાણને અર્થે આશરો ને હેત બે
જ છે. (૫/૧૫૬)

૧૫૬) ‘હું કુટુંબનો નથી, લોકનો નથી, દેહનો નથી, હું તો
ભગવાનનો છું’ એમ માનવું. ને આ સમાગમ કર્યા
વિના તો ગોલોકમાં જવાશે પણ મહારાજ પાસે નહીં
જવાય. (૫/૧૬૦)

૧૫૭) મહિમા સમજવા જેવું બીજું કોઈ મોટું સાધન પણ નથી
ને મહિમા વિના બીજાં ગમે એટલાં સાધન કરે, તોપણ
જીવ બળને પામે નહિ. ને એવો મહિમા સમજવાનું
કારણ તો એવા ભગવદીનો પ્રસંગ છે. (૧/૧)

૧૫૮) ભગવાને પ્રહ્લાદને કહ્યું જે, “મને જીતવાનો ઉપાય તો એ છે જે, જીભે કરીને મારું ભજન કરવું, મનમાં મારું ચિંતવન કરવું, નેત્રમાં મારી મૂર્તિ રાખવી. એ પ્રકારે નિરંતર મારી સ્મૃતિ કરવી.” (૧/૩)

૧૫૯) રૂપવાન સ્ત્રી, ઝાઝું દ્રવ્ય ને સારી મેડી મળી તે સત્સંગીને પણ માયાનું બંધન થયું. કેમ જે, એમાંથી જીવ નીકળે નહિ. માટે એ તો જેવું તેવું સાધારણ મળે તે જ સારું છે. (૧/૧૧)

૧૬૦) ‘ભગવાન કેટલાકને સમૃદ્ધિ આપે છે ને કેટલાકને નથી આપતા, તેનું કેમ સમજવું?’ એ પ્રશ્ન છે. તેનો ઉત્તર જે, ‘ઝાઝું ધન મળે તો વધારે ફેલ કરે, માટે થોડું મળે તે ઠીક છે.’ (૧/૨૩)

૧૬૧) આવા સાધુને મનમાં સંભારીએ તો મનનાં પાપ બળી જાય ને વાતું સાંભળીએ તો કાનનાં પાપ બળી જાય ને દર્શન કરીએ તો આંખનાં પાપ બળી જાય, એમ મહિમા જાણવો. (૧/૩૦)

- ૧૬૨) પ્રેમીનું હેત તો ટાંકાના પાણી જેવું છે અને જ્ઞાનીનું હેત તો પાતાળના પાણી જેવું છે; ને પ્રેમીનું તો ભગવાન તથા સાધુને રાખવું પડે, પણ જ્ઞાનીનું રાખવું પડે નહિ. (૧/૪૧)
- ૧૬૩) વાછડાને દૂધનો સ્વાદ છે અને ઈંતડીને લોહીનો સ્વાદ છે, તેમ ખાવા-પીવાનું સુખ ને માન-મોટાઈનું સુખ તે લોહી જેવું છે ને નિજાત્માનં બ્રહ્મરૂપં એ સુખ દૂધ જેવું છે. (૧/૫૫)
- ૧૬૪) ભગવાનની ઉપાસનાનું બળ હોય તેને મહાપ્રલય જેવું દુઃખ આવી પડે તોપણ એમ સમજે જે, દેહ તો પડી જાશે ને આપણે ભગવાનના ધામમાં જાશું; એમ સમજીને સુખિયો રહે. (૧/૫૬)
- ૧૬૫) ‘બ્રહ્મરૂપ માનીને ભક્તિ કરવી’ એ જ સિદ્ધાંત છે, તે જેમ ઘણા માણસ વટલે ને એક જણ નાતમાં રહે પણ તેને એમ સમજવું જે, ‘હું વટલ્યો નથી,’ તેમ બ્રહ્મરૂપ માનવાની સમજણ છે. (૧/૫૮)

- ૧૬૬) કેટલીક કસર ત્યાગ-વૈરાગ્યથી ટળશે ને કેટલીક કસર જ્ઞાને કરીને ટળશે ને કેટલીક કસર ભક્તિ કરાવીને ટળાવશું ને બાકી છેલ્લી વારે રોગ પ્રેરીને પણ શુદ્ધ કરવા છે પણ કસર રહેવા દેવી નથી. (૧/૬૩)
- ૧૬૭) નંદ રાજાએ આખી પૃથ્વીનું ધન ભેળું કર્યું ને પછી છેલ્લી વારે એમાંથી મોત થયું, ને ચિત્રકેતુ રાજાએ કરોડ સ્ત્રિયું ભેળી કરી ને છેલ્લી વારે તેમાંથી દુઃખ થયું ત્યારે મૂકી; તે માર્ગ જ એવો છે. (૧/૮૫)
- ૧૬૮) જેમ નાતનો, નામનો ને ગામનો નિશ્ચય થયો છે, તેમ જ એવો અભ્યાસ કરે જે, ‘હું આત્મા છું, બ્રહ્મ છું, સુખરૂપ છું ને ભગવાનનો ભક્ત છું, પણ દેહ તે હું નહિ;’ એમ કરે તો તે પણ થાય. (૧/૯૮)
- ૧૬૯) ભગવાનનો આશરો થયો છે તે જેવી તો કોઈ વાત જ નથી, તેને તો સર્વે વાત થઈ રહી છે. કાંઈ કરવું બાકી રહ્યું નથી. ને ભગવાન તો અધમોદ્ધારણ છે, પતિતપાવન છે ને શરણાગતવત્સલ છે. (૧/૧૩૯)

- ૧૭૦) ચોસઠ લક્ષણ સાધુનાં કહ્યાં છે તે શીખવાં એ તો પૃથ્વીમાં ઘોડો ફેરવવા જેવું કઠણ છે ને ચોસઠ લક્ષણવાળા સાધુમાં જોડાવું એ તો ફળિયામાં ઘોડો ફેરવવા જેવું સુગમ છે.’ (૧/૧૭૧)
- ૧૭૧) જેવા શબ્દ સાંભળે તેવો જીવ થઈ જાય છે. માટે બળિયા ભગવાનના ભક્ત હોય તેના શબ્દ સાંભળીએ તો જીવમાં બળ આવે, પણ નપુંસકને સંગે બળ પમાય નહિ. (૧/૧૭૭)
- ૧૭૨) ‘પુરુષોત્તમની ઉપાસનાએ કરીને જીવ અક્ષર જેવો થાય છે ને મોટાને મળે તે બહુ મોટપને પામે છે. તે જૂ વિચાર તો લીખ આવે ને હાથણી વિચાર તો બળદ જેવડું બચ્ચું આવે.’ (૧/૧૮૮)
- ૧૭૩) સર્વ કરતાં ભજન કરવું તે અધિક છે ને તે કરતાં સ્મૃતિ રાખવી તે અધિક છે ને તે કરતાં ધ્યાન કરવું તે અધિક છે ને તે કરતાં પોતાના આત્માને વિષે ભગવાનને ધારવા તે અધિક છે. (૧/૨૦૦)

- ૧૭૪) સર્વકર્તા તો ભગવાન છે. હમણાં આપણે ઊંઘમાં જાવું હોય તો જવાય નહિ ને ઊંઘમાં ગયા હોઈએ ને પછી ચોર આવીને લૂંટી જાય પણ આપણાથી જગાય નહિ. માટે સર્વકર્તા તો ભગવાન છે. (૧/૨૦૧)
- ૧૭૫) દિવ્યભાવ ને મનુષ્યભાવ એ બેને એક સમજે તે માયાને તરી રહ્યો છે, ને એ જ માયા છે તે જાણવી, ને એમ ન જાણે તો પ્રથમ પ્રતાપ દેખાડે ત્યારે આનંદ થાય, ને રુએ ત્યારે મૂંઝવણ થાય. (૧/૨૧૪)
- ૧૭૬) જીવનો ને દેહનો વહેવાર નોખો સમજવો, ને એમ ન સમજે તો આ પ્રાપ્તિ ભારે થઈ છે તોપણ દુર્બળતા મનાય; ને ભગવાનની આજ્ઞાથી ગૃહસ્થાશ્રમ કરે તોપણ નિર્બંધ છે. (૧/૨૨૩)
- ૧૭૭) નિત્યે લાખ રૂપિયા લાવે ને સત્સંગનું ઘસાતું બોલતો હોય તો તે મને ન ગમે; ને સૂતો સૂતો ખાય પણ ભગવાનના ભક્તનું સારું બોલતો હોય તો તેની ચાકરી હું કરાવું, એવો મારો સ્વભાવ છે. (૧/૨૩૭)

- ૧૭૮) આપણે પોતાના સ્વરૂપને અક્ષર માનવું. તે ન મનાય તોપણ સ્થૂળ દેહને પોતાનું માનવું નહિ, ને મહારાજનો મત તો ત્રણેય દેહને ન માનવા ને અક્ષર માનવું. (૧/૨૫૬)
- ૧૭૯) સ્વરૂપનિષ્ઠા છે ને મહિમા છે એ તો વરને ઠેકાણે છે, ને બીજાં સાધન તો જાનને ઠેકાણે છે. ને વળી સમજણ છે એ તો બસેં બખતરિયાને ઠેકાણે છે ને વિષય છે એ તો એક બહારવટિયાને ઠેકાણે છે. (૧/૨૯૮)
- ૧૮૦) કોઈ વાતની ચિંતા આવે તો ભગવાનને માથે નાખી દેવી ને આપણે તો બળિયા નહિ ને એ તો બળિયા તે એને રક્ષા કરતાં આવડે, જેમ પ્રહ્લાદજીની રક્ષા કરી તેમ અનેક પ્રકારે રક્ષા કરે. (૧/૩૦૯)
- ૧૮૧) ચાર વાતમાં સુખ છે. તેમાં એક તો ભગવાનની મૂર્તિની સ્મૃતિ, બીજું સાધુનો સમાગમ, ત્રીજું સદ્વિચાર ને ચોથું તો જીવે વિષયનું સુખ માન્યું છે એ તો દુઃખરૂપ છે; ને સુખ તો ત્રણ વાતમાં જ છે. (૨/૬)

- ૧૮૨) આ મેડિયું મળી છે ને સારું સારું ખાવા મળે છે, કે માન મળે છે, ઈત્યાદિક મનુષ્ય દેહનું ફળ નથી. તે તો વિમુખને પણ મળે છે. માટે મનુષ્ય દેહનું ફળ તો સારાનો સંગ ને સ્વભાવ ટળે, એટલું જ છે. (૨/૧૯)
- ૧૮૩) ફિરંગી નિત્ય કવાયત કરાવે છે તેથી તેના માણસ બહુ ખબડદાર થાય છે, તેમ જે કથાવાર્તા, પ્રશ્ન-ઉત્તર કરવા-સાંભળવાનો અભ્યાસ રાખે તેનો જીવ વૃદ્ધિને પામે ને તેમાં બળ આવે. (૨/૪૮)
- ૧૮૪) જેવો બીજાને સમજાવવાનો આગ્રહ છે, એવો પોતાને સમજવાનો હોય; અને જેવો બીજાના દોષ જોવાનો આગ્રહ છે, તેવો પોતાના દોષ ટાળવાનો હોય તો કાંઈ કસર રહે જ નહિ. (૨/૬૧)
- ૧૮૫) ‘આ જીવે કરોડ કલ્પ થયાં મનગમતું જ કર્યું છે, તે એટલા કલ્પ પણ કહેવાય તો નહિ. પણ હવે તો આ દેહે કરીને ભગવાનનું ગમતું કરી લેવું; ને આજ્ઞામાં યુક્તિ ન કરવી. (૨/૮૨)

- ૧૮૬) ત્રણ વાત સર્વ કરતાં મુખ્ય રાખવી, એક તો ઉપાસના, બીજી આજ્ઞા ને ત્રીજું ભગવદી સાથે સુદૃઢપણું, એ ત્રણ અવશ્ય રાખવાં. તે ત્રણે જેમાં હોય તે મોટાને ગમે. (૨/૧૨૫)
- ૧૮૭) સ્મૃતિ સહિત અને સ્મૃતિ રહિતમાં કેમ ભેદ છે ? તો જેમ ભર્યું માણસ ને ઠાલું માણસ, ભર્યું ગાડું ને ઠાલું ગાડું, તેમ તેનું ચાલવું, બોલવું, જોવું, સાંભળવું, ખાવું ઇત્યાદિક ક્રિયામાં ભેદ છે. (૨/૧૨૮)
- ૧૮૮) જો વિષયમાં સુખ હોય તો તેની આપણને મહારાજ બંધી શા સારુ કરે ? માટે એમાં તો સુખ જ નથી ને એમાં સુખ મનાય છે એ અજ્ઞાન છે ને મોટા મોટા એ માર્ગે ચાલતા નથી. (૨/૧૬૩)
- ૧૮૯) નાના ખાતરાનું પાણી મોટી નદીમાં ભળે ને તે નદી સમુદ્રમાં ભળે. તેનું સિદ્ધાંત જે, અલ્પ જેવો જીવ હોય તે જો મોટામાં જોડાય તો તે પણ ભગવાનને પામે એવો મોટાનો પ્રતાપ છે. (૨/૧૭૮)

- ૧૯૦) ભજન કરતાં કરતાં ક્રિયા કરીએ તો અંતરમાં ટાઢું રહે ને અંતરમાં ટાઢું જોઈને મોટા સાધુ રાજી થાય, ને જેની ઉપર મોટા સાધુ રાજી થાય તેનો જીવ સુખિયો થઈ જાય. (૩/૩૨)
- ૧૯૧) આ સાધુ મનુષ્ય જેવા જણાય છે, પણ મનુષ્ય જેવા નથી ને આજ તો પ્રગટ ભગવાન છે, પ્રગટ સાધુ છે, પ્રગટ ધર્મ છે; ને આ સમામાં જેને નહિ ઓળખાય તેને પછવાડેથી માથું કૂટવું પડશે. (૪/૪૯)
- ૧૯૨) આપણો જન્મ બે વાત સાધવા સારુ થયો છે, તેમાં એક અક્ષરરૂપ થાવું, એમાં દેહ અંતરાયરૂપ છે; ને બીજું ભગવાનમાં જોડાવું, તેમાં સંગ અનેક પ્રકારના અંતરાયરૂપ છે. એ બે ખોટ ટાળવી. (૪/૯૯)
- ૧૯૩) ગામને ગઢ હોય તેમ આપણે પંચવર્તમાનરૂપી ગઢ છે ને તેમાં થાણાને ઠેકાણે નિયમ છે, ને જેમ થાણું ગઢને સાચવે તેમ નિયમ વર્તમાનને સાચવે છે માટે જેટલા નિયમ મોળા પડે એટલા ફાંકાં પડ્યાં જાણવાં. (૫/૯૯)

- ૧૯૪) બ્રાહ્મણનો દીકરો બ્રાહ્મણ કહેવાય, વાણિયાનો દીકરો વાણિયો કહેવાય, તેમ આપણે પુરુષોત્તમની ઉપાસનાનો દેહ બંધાણો તે અક્ષરરૂપ થયા છીએ, માટે પોતાનું સ્વરૂપ અક્ષર માનવું. (૫/૧૨૯)
- ૧૯૫) ત્રણ જણ સુખિયા, એક તો મોટા સાધુ કહે તેમ કરે તે, તથા મનનું કહ્યું ન માને તે જ્ઞાની, તથા કાંઈ જોઈએ નહિ તે - આશા હિ પરમં દુઃખં નૈરાશ્યં પરમં સુખમ્ એ ત્રણ સુખિયા છે. (૫/૨૦૨)
- ૧૯૬) આ નિયમ છે એ બહુ મોટી વાત છે, ને જે દિવસ ધર્મમાં ફેર પડશે તે દી તો કોઈ વાત ઊભી નહીં રહે, માટે નિયમ ખબરદાર થઈને પાળવા. એ વિષે ઘણીક વાત કરી. (૬/૪)
- ૧૯૭) અમે કોઈ દિવસ દશોંદ-વિશોંદ કાઢવાની વાત, સૌ કહે છે જે કરો, તોપણ નથી કરી. પણ આજ કહું છું જે, દશોંદ-વિશોંદ કાઢશો તેને ખાવા મળશે; નહીં કાઢે તે દૂબળા રહેશે. (૬/૨૬૨)

- ૧૯૮) મોટાને વિષે સદ્ભાવ એ જ નિર્વાસનિકપણાનો હેતુ છે ને મોટાને વિષે અસદ્ભાવ એ જ વાસનાનો હેતુ છે. અને ભગવાન ઓળખાણા, સાધુ ઓળખાણા તે સમજી રહ્યા, હવે કાંઈ પ્રોડ કરવો નહિ. (૧/૧૫૧)
- ૧૯૯) આવા સાધુનો ગુણ લે તે બીજના ચંદ્રની પેઠે વૃદ્ધિ પામે ને અવગુણ લે તે ઘટી જાય ને જડ થઈ જાય. ને મહારાજ કહે, ‘ચોસઠ લક્ષણે જુક્ત એવા સાધુ તેનાં દર્શન અમે પણ કરવા ઈચ્છીએ છઈએ.’ (૬/૧૨૧)
- ૨૦૦) મોઢામાં ખાવામાં હેઠલ્યા દાંત સાંબેલાં ને ઉપલ્યા દાંત ખાંડણિયા છે, પણ તેનો તપાસ કર્યા વિના ગમ પડતી નથી. તેમ જ દેહ તથા આત્મા જુદા છે પણ વિચાર્યા વિના ગમ પડતી નથી. (૨/૮૫)
- ૨૦૧) મધ્યનું નવમું વચનામૃત વંચાવીને બોલ્યા જે, મહારાજને પુરુષોત્તમ જાણતો હોય ને દેશકાળે સત્સંગમાંથી નીકળી જાય તોપણ અક્ષરધામને પામે, ને એમ ન જાણતો હોય ને સત્સંગમાં હોય તોપણ બીજા ધામને પામે. (૧/૨૬૧)

૨૦૨) મોટાની આજ્ઞાએ કરીને કરવું, તે તો જેમ ગણપતિએ ગાયની પ્રદક્ષિણા કરી એવું છે. ને મનનું ગમતું કરવું તે તો કાર્તિક સ્વામીની પેઠે પૃથ્વીની પ્રદક્ષિણા કરવા જેવું છે. માટે આજ્ઞાએ થોડું કરે તોપણ ઘણું થાય છે. (૨/૨૬)

૨૦૩) હીરો છે તે કોઈ રીતે ફૂટે નહિ પણ તે માંકડના લોહીથી ફૂટે. તેમ વાસના કોઈ રીતે ટળે નહિ પણ મોટા કહે તેમ કરે, તેનો ગુણ આવે ને એની ક્રિયા ગમે તો તેથી ટળે; નીકર સાધન તો સૌભરિ આદિકનાં કેવાં? તોપણ વાસના ટળી નહિ. (૧/૨૮)

૨૦૪) સારામાં સારું તો આ ભગવાન ને આ સાધુનો સંબંધ થયો છે તેથી કાંઈ સારું નથી ને તેથી કાંઈ સારું સમજવાનું નથી ને ભૂંડામાં ભૂંડું શું છે? તો આ સાધુને વિષે મનુષ્યભાવ આવે છે તેથી બીજું કાંઈ ભૂંડું નથી. (૩/૩૬)

૨૦૫) ભગવાનના ભક્તના ગુણ કહેવા; તેમાંથી જીવ
બ્રહ્મરૂપ થઈ જાય, ને એમાં દાખડો કાંઈ પણ ન
મળે, એમ કરવાનું કહ્યું, પણ ફલાણો આવો ને
ફલાણો આવો, એમ ભગવાનના ભક્તના દોષ ન
કહેવા. (૪/૧૩૬)

૨૦૬) આજ્ઞામાં રહે ને છેટે છે તોપણ અમારા ઢોલિયાની
પાસે છે ને આજ્ઞા નથી પાળતો તે પાસે છે તોપણ
છેટો છે. ને ગમે તેવો જ્ઞાની હશે, હેતવાળો હશે ને
મોટેરો હશે પણ આજ્ઞા લોપે તો સત્સંગમાં ન
રહેવાય. (૫/૧૫૧)

૨૦૭) ભગવાને કહ્યું છે જે, “જેવો હું સત્સંગે કરીને વશ
થાઉં છું એવો તપ, યજ્ઞ, યોગ, વ્રત, દાનાદિક સાધને
કરીને પણ વશ નથી થાતો.” તે સત્સંગ શું જે,
‘મોટા એકાંતિકને હાથ જોડવા ને તે કહે તેમ કરવું
એ જ છે.’ (૧/૧૭)

૨૦૮) અલભ્ય લાભ મળ્યો છે અને આત્યંતિક મુક્તિને પામ્યા છીએ અને આજ તો સત્સંગની ભરજુવાની છે ને આજ તો શેરડીના સાંઠાનો વચલો ભાગ આપણને મળ્યો છે. તેમાં રસ ઘણો ને સુગમ પણ છે. (૧/૧૬૩)

૨૦૯) હાલનો આવેલો હશે તેને અક્ષરધામનું સુખ આવતું હશે. ને સ્વરૂપનિષ્ઠા વિના તો મહારાજનો મળેલો હશે, ને મુક્તાનંદ સ્વામીનો મળેલો હશે તેને અક્ષરનું સુખ નહિ આવતું હોય; એમ સમજણમાં રહ્યું છે. (૧/૨૦૯)

૨૧૦) સંતનો મહિમા કહ્યો જે, ‘આવા સાધુનાં દર્શન કર્યે ભગવાનનાં દર્શનનું ફળ થાય છે, ને તેની સેવા કર્યે ભગવાનની સેવા કર્યાનું ફળ થાય છે; ને આપણે તેવા સાથે હેત થયું છે, માટે આપણાં પુણ્યનો પાર ન કહેવાય.’ (૨/૨૧)

૨૧૧) સંસારમાં સુખ જેવું જણાય છે પણ તેમાં તો દુઃખ છે. જેમ શેરડીના સાંઠામાં ઈયળ પડે તે સુખ માને છે, પણ ચિચોડામાં ભૂકા નીસરશે. ને કાગડાને શ્રાદ્ધના સોળ દિવસનું સુખ ને પછી બંધૂકની ગોળિયું ખાવાની છે તેમ. (૨/૪૭)

૨૧૨) આપણે તપાસ કરવો જે, હજાર રૂપિયા મળે તેનું શું ફળ છે ને લાખ રૂપિયા મળે તેનું શું ફળ છે ને કરોડ રૂપિયા મળે તેનું શું ફળ છે ? કેમ જે, રોટલાથી તો વધારે ખવાતું નથી. માટે તેનો તપાસ કરવો ને પાછા વળવા શીખવું. (૧/૩૪)

૨૧૩) કોઈક લોભ મૂકે, સ્વાદ મૂકે, સ્નેહ મૂકે, માન મૂકે, પણ સ્ત્રી તો હૈયામાંથી નીકળે નહિ. ને રૂપ જેવું તો કાંઈ બળવાન નથી ને એ વિષય તો જીવમાત્રમાં રહ્યો છે. તે તો મોટા અનુગ્રહ કરે ત્યારે ટળે પણ તે વિના ટળે નહિ. (૧/૪૨)

૨૧૪) આ સર્વે કામ મૂકીને આવીને નવરા બેસીને વાતું સાંભળીએ છીએ, તે એમ સમજવું જે, કરોડ કામ કરીએ છીએ. તે શું જે, જમપુરી, ચોરાસી, ગર્ભવાસ એ સર્વેને માથે લીટા તાણીએ છીએ પણ નવરા બેઠા છીએ એમ ન સમજવું. (૧/૫૦)

૨૧૫) એક તો ભગવાનની આજ્ઞા પાળવી અને બીજું સંતનું સ્વરૂપ સમજવું અને ત્રીજું ભગવાનનું સ્વરૂપ સમજવું, એ ત્રણ વાતમાં ભગવાન રાજી, રાજી ને રાજી છે; ને તેને ધન્ય છે, ધન્ય છે ને ધન્ય છે. એ ત્રણ વાત રાખવી. (૧/૧૬૫)

૨૧૬) મન, કર્મ, વચને મોટાની અનુવૃત્તિમાં રહીએ તો એની દૃષ્ટિ પડી જાય ને સર્વ દોષ ટળી જાય; ને માણસ રાજાને, સિપાઈને ને જમાદારને, એવા અવળાને પણ રાજી કરે છે, તો આ સાધુ તો તરત રાજી થઈ જાય એવા છે. (૨/૮૦)

૨૧૭) આ લીધું ને આ લેવું છે, આ દીધું ને આ દેવું છે, આ કર્યું ને આ કરવું છે, આ ખાધું ને આ ખાવું છે, આ જોયું ને આ જોવું છે, એ આદિક અનેક વાતું ખૂટે તેમ નથી. માટે એમાંથી નિવૃત્તિ પામીને પરમેશ્વરને ભજી લેવા. (૫/૪૦૫)

૨૧૮) ભગવાન તો પોતાના ભક્તની રક્ષા કરવામાં જ બેઠા છે. કેની પેઠે? તો જેમ પાંપણ આંખની રક્ષા કરે છે ને હાથ કંઠની રક્ષા કરે છે ને માવતર છોકરાંની રક્ષા કરે છે ને રાજા પ્રજાની રક્ષામાં છે, તેમ જ ભગવાન આપણી રક્ષામાં છે. (૧/૨૨)

૨૧૯-૨૨૦) મોટાને શું કરવાનું તાન છે તે કેમ સમજાય? એ પ્રશ્નનો ઉત્તર કર્યો જે, ‘ભગવાનનું ભજન ને ભગવાનના ભક્તનો સંગ એ બે જ રહસ્ય ને અભિપ્રાય છે. તે લઈને મંડે તો રાજી થતાં ક્યાં વાર છે? માટે રાજી કરવા હોય તેણે મંડવું.’ (૧/૧૧૧)

૨૨૧-૨૨૨) લાકડાં, પાણા, ઈંટાળા, માણસ એમાં સૌને દેવની માયાનો મોહ થયો છે પણ ભગવાનની મૂર્તિ આગળ તો આ સર્વે કાળનું ભક્ષ છે. અને કથા છે એ ભગવાનની મૂર્તિ છે, તે થકી સમજણની દૃઢતા થાય છે, માટે એનો અભ્યાસ રાખવો. (૧/૧૫૪)

૨૨૩-૨૨૪) ગમે એવો જીવ હશે પણ ભગવાનના ભક્તમાં આત્મબુદ્ધિ એ જ સત્સંગી છે ને તે વિના તો ગમે તેટલી ભક્તિ કરે તોપણ શું? ને કૃપાએ કરી અખંડ મૂર્તિ દેખે તોપણ શું ? માટે ભગવાનના ભક્તમાં આત્મબુદ્ધિ એ જ સત્સંગ છે.’ (૧/૩૨)

૨૨૫-૨૨૬) ભગવાનના ભક્તનો અવગુણ આવે ત્યારે તેમાં ગુણ હોય તે વિચારવા, તો તે અવગુણ ટળી જાય, જેમ પાંચ લડવા આવ્યા હોય તે સામા પચાસ આવે તો તેને હઠાવી દિયે; તેમ ગુણ તો ઘણાય હોય તે વિચારવા, તો દોષ થોડા હોય તે ટળી જાય. (૨/૧૮)

૨૨૭-૨૨૮) ચાર ઘાંટિયું છે તેને ઓળંગવી એ કરવાનું છે;
તેમાં એક તો, ભગવાનની ઉપાસના સમજવી; બીજું,
સાધુ ઓળખવા; ત્રીજું, દેહ-આત્મા જુદા સમજવા;
ને ચોથું, ઉત્તમ ભોગમાંથી રાગ ટાળવો; તે કરવું.
તેમાં સર્વેનું કારણ સાધુ છે. (૨/૯૫)

૨૨૯-૨૩૦) દ્રવ્યનું પ્રધાનપણું ન થાય એવા તો માણસ
થોડા જ નીકળે ને જેને શ્રીજીમહારાજ સામી નજર
હોય તેને પ્રધાન ન થાય. તે કહ્યું છે જે, ‘એવી કોણ
વસ્તુ છે આ ભૂમાં, જેમાં લોભે જે લોભ્યા પ્રભુમાં,’
એવાને દ્રવ્ય પ્રધાન ન થાય બાકી તો સર્વેને થાય.
(૨/૧૩૯)

૨૩૧-૨૩૨) મોટાનો રાજપો હોય તેના અંતરમાં સુખ
વર્ત્યા કરે ને દેહમાં તો સુખ-દુઃખ આવે, તેનો તો
નિર્ધાર નહિ, બાકી તેને દિન-દિન પ્રત્યે શ્રદ્ધા વૃદ્ધિ
પામતી જાય, ને દહાડે દહાડે વધતો જાય, એમ વર્તે
ત્યારે એમ જાણવું જે, ‘મોટા રાજ છે.’ (૨/૧૭૬)

૨૩૩-૨૩૪) આ કર્મક્ષેત્ર છે તે અહીં એક ઉપવાસ કરે ને બદરિકાશ્રમમાં સો ઉપવાસ કરે ને શ્વેતદ્વીપમાં હજાર ઉપવાસ કરે તે બરાબર થાય છે; ને આ ઘડી, આ પળ ને આ સાધુ કોટિ કલ્પે પણ મળવાં દુર્લભ છે, પણ મહિમા જણાતો નથી; કેમ જે, મનુષ્યાકૃતિ છે. (૧/૬૦)

૨૩૫-૨૩૬) આપણને ભગવાન મળ્યા અને ભગવાન જેવા સાધુ મળ્યા તોપણ શાંતિ થતી નથી. તેનું કારણ એ છે જે, એક તો વિષયમાં રાગ ને બીજું ભગવાનની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તાય નહિ ને ત્રીજું અજ્ઞાન, તેણે કરીને શાંતિ થતી નથી.’ (૧/૧૫૯)

૨૩૭-૨૩૮) મોટા પરોક્ષ થયા પછી આજની પેઠે પોતાના આશ્રિતની ખબર રાખે કે ન રાખે ? તેનો ઉત્તર કર્યો જે, ‘મોટા ક્યાં પરોક્ષ થાય એવા છે ? બાકી આજની પેઠે દેખાય નહિ ને ખબર તો એમ ને એમ રાખે, ને જો ખબર ન રાખે તો બ્રહ્માંડની સ્થિતિ કેમ રહે ?’ (૧/૨૯૨)

૨૩૯-૨૪૦) અંતરમાં ટાઢું રહ્યા કરે ને ધગી ન જાય તેના બે ઉપાય છે. એક તો ભગવાનનું ભજન કરવું ને બીજું ભગવાનને સર્વકર્તા સમજવા ને તેમાં સુખ આવે તો સુખ ભોગવી લેવું ને દુઃખ આવે તો દુઃખ ભોગવી લેવું. તે કહ્યું છે જે, દાસના દુશ્મન હરિ કે'દી હોય નહિ, જેમ કરશે તેમ સુખ જ થાશે. (૧/૧૪૮)

૨૪૧-૨૪૨) ભગવાનની સ્તુતિ કરવી પણ પોતાને પતિત ને અધમ માનવું નહિ. કેમ જે, એમ માને તો જીવમાં બળ રહે નહિ ને જીવ ગ્લાનિ પામી જાય, ને આપણે તો ભગવાન મળ્યા છે માટે પતિત શા સારુ માનીએ ? આપણે તો કૃતાર્થ માનવું. (૧/૧૦૩)

૨૪૩-૨૪૪) એક તો આખા દિવસમાં આખો કોટ ચણીને ઊભો કરે ને એક તો તે કોટમાં એક કાંકરી નાખે તે પડી જાય, એ બેમાં અંતે ચણનારો થાકશે. તેનું સિદ્ધાંત જે, આખો દિવસ વહેવાર કરે ને એક ઘડી સત્પુરુષની વાત સાંભળે તો તેથી સર્વે ખોટું થઈ જાય. (૨/૧૫૮)

૨૪૫-૨૪૬) તીર્થને વિષે જળની બુદ્ધિ ન કરવી ને ભગવાનના ભક્તને વિષે જાતિની બુદ્ધિ ન કરવી; મરને ભગવાનનો ભક્ત શ્વપચ હોય તોપણ પોતાના કુટુંબે સહિતનો મોક્ષ કરે છે ને તે વિના બાર ગુણે યુક્ત એવો બ્રાહ્મણ છે તોપણ પોતાનો મોક્ષ કરી શકતો નથી. (૪/૧૨)

૨૪૭-૨૪૮) આ દેહે ભગવાનને ભજી લેવા, ને દેહ તો હમણાં પડશે, માટે આ તો વીજળીના ઝબકારામાં મોતી પરોવી લેવું, તેમ થોડામાં કામ કાઢી લેવું. ને કોઈ વાતનો મમત કે પક્ષપાત ન રાખવો; કાં જે, એમાં બહુ ભૂલું થાય છે.(૬/૭૭)

૨૪૯-૨૫૦) સો કરોડ રાખનાં પડીકાં વાળીને પટારામાં ભરી મૂકીએ ને તાળાં દઈ રાખીએ ને જે દિવસ કાંઈક કામ પડે ને કાઢીએ તો કાંઈ સારું નીસરે ? ‘મહારાજની મૂર્તિ વિના અને આવા સાધુ વિના પ્રકૃતિપુરુષ સુધી રાખનાં પડીકાં જ છે. (૩/૨૮)

૨૫૧-૨૫૨) ભગવાનમાં જોડાણા હોય ને ભગવાનની આજ્ઞામાં રહેતા હોય ને ભગવાનની મરજીને જાણતા હોય એવા સાધુ સાથે પોતાના જીવને બાંધવો; તે થકી ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ અને મહિમા સહિત ઉપાસના એ સર્વે ગુણ પમાય, પણ તે વિના ક્યાંથી પમાય? (૧/૭)

૨૫૩-૨૫૪) કરોડ રૂપિયા ખરચતાં પણ આવા સાધુ મળે નહિ ને કરોડ રૂપિયા દેતાં પણ આ વાતું મળે નહિ ને કરોડ રૂપિયા આપતાં પણ મનુષ્યદેહ મળે નહિ; ને આપણે પણ કરોડ જન્મ ધર્યા છે, પણ કોઈ વખત આવો જોગ મળ્યો નથી. નીકર શું કરવા દેહ ધરવો પડે? (૧/૧૯)

૨૫૫-૨૫૬) સ્વામિનારાયણ નામના મંત્ર જેવો બીજો કોઈ મંત્ર આજ બળિયો નથી ને એ મંત્રે કાળા નાગનું પણ ઝેર ન ચડે ને એ મંત્રે વિષય ઊડી જાય છે, બ્રહ્મરૂપ થાય છે ને કાળ, કર્મ, માયાનું બંધન છૂટી જાય છે, એવો બહુ બળિયો એ મંત્ર છે. માટે નિરંતર ભજન કરવું. (૧/૧૫૩)

૨૫૭-૨૫૮) તપ કરીને બળી જાય તોપણ જો ભગવાનનો આશરો ન હોય તો ભગવાન તેડવા ન આવે ને હિંડોળા-ખાટમાં સૂઈ રહે ને દૂધ-સાકર ને ચોખા જમે ને સેવાના કરનારા ને રળનારા બીજા હોય તોપણ તેને અંતસમે વિમાનમાં બેસારીને ભગવાન તેડી જાય, જો ભગવાનનો દૃઢ આશરો હોય તો. (૧/૧૭૨)

૨૫૯-૨૬૦) વણથળીમાં વાત કરી જે, ‘આ વણથળી ગામ કોઈકને આપે તો તે ગાંડો થઈ જાય, ને વળી વડોદરાં આપે તો વાત જ શી કહેવી ? ને આપણને તો કરોડ કરોડ વડોદરાં મળ્યાં છે, તે એમ પણ કહેવાય નહિ, ને હવે તો દેહ રહે ત્યાં સુધી બાજરો ખાવો અને પ્રભુ ભજવા. (૧/૨૧૫)

૨૬૧-૨૬૨) એક હરિભક્તે પ્રશ્ન પૂછ્યો જે, ‘શૂળીએ ચડાવ્યો હોય તોપણ કેમ સમજે તો સંકલ્પ ન થાય જે, ભગવાન મુકાવે તો ઠીક, એવી શી સમજણ છે?’ તેનો ઉત્તર કર્યો જે, ‘એ તો ભગવાનને સર્વકર્તા જાણે જે, ભગવાન વિના બીજા કોઈનું કર્યું થાતું નથી, એમ સમજે તેને સંકલ્પ ન થાય ને ધીરજ રહે.’ (૧/૨૩૫)

૨૬૩-૨૬૪) બે સારા સાધુ ને ત્રણ સારા હરિભક્તની સાથે જીવ બાંધવો, તો સત્સંગમાંથી ન પડાય. તે મહારાજે વચનામૃતમાં કહ્યું છે જે, “કદાપિ કામ, લોભનો સંકલ્પ નહિ હોય પણ ભગવાનના ભક્તમાં જીવ ન બંધાણો તો શું થયું ? એવાને અભાવે અસુર થાશે.” (૧/૨૩૬)

૨૬૫-૨૬૬) લાકડાની ને લોઢાની બેડી કરતાં પણ સ્ત્રી-ધનની બેડી કઠણ છે ને મોટી છે. ને તે બેથી મુકાય તો પછી ઈન્દ્રિયું-અંતઃકરણની બેડી મોટી છે, ને એથી ન દબાય એ તો માયાપરનો આવેલો હોય તે ન દબાય, બીજો દબાય. ને ઈન્દ્રિયું-અંતઃકરણથી ન દબાય એ દેવ કે મનુષ્ય ન કહેવાય. (૧/૨૫૭)

૨૬૭-૨૬૮) ભગવાનનો ને મોટા સાધુનો નિશ્ચય થયો હોય તે પોતાને પૂર્ણકામ માને ને તેને બીજાના સંગની અપેક્ષા ન રહે. તેમાં દૃષ્ટાંત જે, જેના ઘરમાં સો કરોડ મણ દાણા હોય તથા સો કરોડ રૂપિયા હોય તો તેને કાળ પડે તોપણ મરવાની બીક ન લાગે. તેમ જ મહિમા સહિત નિશ્ચયવાળાને બીક નહિ. (૧/૩૧૪)

૨૬૯-૨૭૦) ભગવાનને સંભારીને જે જે ક્રિયા કરે છે તોપણ તે નથી કરતા ને તે અકર્તા છે, ને તે વિના તો બેઠો છે તોપણ કર્તા છે. અને ભગવાનને સંભારીને ખાય છે, બોલે છે, જુએ છે, સૂએ છે, ચાલે છે, ઇત્યાદિક જે જે ક્રિયા કરે છે તોપણ તે કાંઈ કરતો નથી ને તે તો અકર્તા છે. (૨/૨૯)

૨૭૧-૨૭૨) વાસનાવાળો અક્ષરધામમાં જાય કે ન જાય? એ પ્રશ્નનો ઉત્તર મહારાજે કર્યો જે, ‘લીમડે ઊંચી વસ્તુ બાંધી હોય તેને જે છોડવાનો દાખડો કરતો હોય, ને તેનાથી તે ન છૂટે તો તેને બીજો છોડી આપે; તેમ વાસના ટાળવાના ઉપાય કરતો હોય તેને ભગવાન સહાય કરે છે.’ (૪/૧૨૦)

૨૭૩-૨૭૪) બાજરો ભેળો કરીને ભગવાન ભજવા, બીજું કાંઈ ડોળ કર્યે પાર નહીં પડે અને રૂપિયા હશે તે મરી જાશું ત્યારે પડ્યા રહેશે, એ કાંઈ ઝાઝા કામના નહીં, જેટલા અવશ્ય જોઈએ તેટલા ભેળા કરીને ભજન કરવું ને ઝાઝા હશે તો ક્યાંઈના ક્યાંઈ ઊડી જાશે ને મૂળગી વાસના રહેશે. (૬/૩)

૨૭૫-૨૭૬) ભગવાનની મોટાઈ જેના અંતરમાં સમજાણી હોય તેને ગમે તેવા દેશકાળની અવળાઈ થાય અથવા દેહમાં ગમે એવો રોગ થઈ આવે ઈત્યાદિકમાં પણ એમ સમજે જે, ‘ભગવાનના કર્યા વિનાનું પાનડું પણ કોઈનું હલાવ્યું હલતું નથી,’ એમ સમજીને સુખી રહે; ને એમ ન સમજે તેને કોઈ પ્રકારનો દેશકાળ આવે તો સત્સંગ ચૂંથાઈ જાય.

(૧/૪)

૨૭૭-૨૭૮) આ વાતુંમાંથી તો બ્રહ્મરૂપ થવાશે ને બાળ, જોબન ને વૃદ્ધ એ ત્રણ પ્રકારની સ્ત્રિયું, ને કચરો ને કંચન એ સર્વે સરખું થઈ જાશે ને કાંઈ દીકું નહિ ગમે એવું થાશે. ત્યારે કહેશો જે, વાતું સાંભળીએ છીએ ને કેમ થાતું નથી? તે તો આજ આંબો વાવે ને કાલે કેરી કેમ થાય ? પણ એ જ આંબો દસ વરસનો થાય ત્યારે એમાંથી કેરિયું થાય છે. એમ થાવાનું છે.

(૧/૩૩)

૨૭૯-૨૮૦) ભગવાનના ધામમાં સુખ છે, તેમાંથી છાંટો નાખ્યું તે પ્રકૃતિપુરુષમાં આવ્યું ને ત્યાંથી પ્રધાનપુરુષમાં આવ્યું ને ત્યાંથી વૈરાટમાં આવ્યું ને ત્યાંથી દેવતામાં આવ્યું ને ત્યાંથી આંહીં મનુષ્યમાં આવ્યું છે; તે સુખમાં જીવમાત્ર સુખિયા છે, માટે સુખમાત્રનું મૂળ કારણ ભગવાન છે; તેને સુખે સુખિયા થાવું. (૧/૧૮૨)

૨૮૧-૨૮૨) આજ ભગવાન અક્ષરધામ સહિત અહીં પધાર્યા છે, તેના સ્વરૂપનો પરભાવ સમજાતો નથી એ જ મોટું પાપ છે. માટે જાદવ જેવા ન થાવું પણ ઉદ્ધવજી જેવા ભક્ત થાવું. ને મોટા સાધુ હોય તેને બીજા જેવા કહેવા તથા બીજાથી ઊતરતા જેવા કહેવા, એથી એનો દ્રોહ થાય છે. (૧/૨૨૧)

૨૮૩-૨૮૪) મોટા સંતનો સમાગમ કરવાનો મહિમા કહ્યો
 જે, ‘રોટલા ખાવા મળે છે પણ કદાચ તે ન મળે તો
 રાંધેલું અન્ન માગી ખાઈને પણ આ સાધુનો
 સમાગમ કરીએ, નીકર કાચા દાણા ખાઈને પણ
 સમાગમ કરીએ, નીકર ઉપવાસ કરીને પણ સમાગમ
 કરીએ, અથવા લીંબડો ખાઈને, નહિ તો વાયુ
 ભરખીને પણ આ સમાગમ કર્યા જેવો છે. (૨/૪૪)

૨૮૫-૨૮૬) પોતા થકી થોડું થાય તો થોડું કરવું ને હાથ
 જોડવા, પણ કપટ ન કરવું ને આડુંઅવળું તરી જાવું
 નહિ. અને મોટા આગળ જો જીવ સરલપણે વર્તે તો
 સહેજે જ મોટા તેની ખબર રાખે તેમાં કાંઈ કહેવું પડે
 નહિ. ને જગતમાં પણ એમ રીતિ છે, જે જેનો થઈ
 રહે તેની ફિકર તેને રાખવી પડે છે, તેમ મોટા ખબર
 રાખે. (૨/૫૦)

૨૮૭-૨૮૮) મહારાજે અનંત પ્રકારની વાતું જીવના મોક્ષને અર્થે પ્રવર્તાવી છે; પણ તેમાં ચાર વાતું છે તે તો જીવનું જીવન છે. તે શું ? તો એક તો મહારાજની ઉપાસના ને બીજી મહારાજની આજ્ઞા ને ત્રીજી મોટા એકાંતિક સાધુ સાથે પ્રીતિ ને ચોથું ભગવદી સાથે સુહૃદપણું, એ ચાર વાતું તો જીવનું જીવન છે, તેને તો મૂકવી જ નહિ. (૩/૧૭)

૨૮૯-૨૯૦) ભગવાન જેવું તો કોઈ પદાર્થ નથી, તે આપણને મળ્યા છે. ને જેણે દાંત આપ્યા તે ચાવવાનું નહિ આપે? ને આપણા કપાળમાં કાંઈ રોટલા નહિ લખ્યા હોય? ને આપણે કાંઈ પ્રભુ વેચી ખાધા છે ? માટે ભગવાન ભૂખ્યા ઉઠાડે પણ ભૂખ્યા સુવાડે નહિ. ગમે તેવી રીતે પણ ખાવા આપે છે, ને પ્રભુ ભજાય તે સારુ ગરીબ રાખ્યા છે. કદાપિ પૃથ્વીનું રાજ્ય આપ્યું હોત તો નરકમાં પડી ચૂક્યા હોત. માટે આપણને આપ્યું નથી. (૧/૨૪૫)

૨૯૧-૨૯૨) સર્વ કરતાં ઉપાસના સમજવી એ મોટું સાધન છે ને સર્વમાં ઉપાસના મુખ્ય બળવાન છે. તે સર્વોપરી ને સર્વ અવતારના અવતારી ને સર્વ કારણના કારણ મહારાજને સમજવા, એક તો એ સમજવાનું છે. ને બીજું ભગવાનનું સ્વરૂપ સર્વ પ્રકારે નિર્દોષ સમજવું. (૨/૨)

૨૯૩-૨૯૪) સંત કહે તેમ કરવું તે શ્રેષ્ઠ છે ને મનધાર્યું કરવું તે કનિષ્ઠ છે, ને મનગમતું કરતો હોય ને તે ત્યાગ રાખતો હોય ને આખા મંદિરનું કામ એકલો કરતો હોય ને ગમે એટલા માણસને સત્સંગ કરાવતો હોય, તોપણ તે ન્યૂન છે ને તેને કોઈક દિવસ વિઘ્ન છે. (૨/૫૭)

૨૯૫-૨૯૬) એક વાર કહે જે, ‘અવતાર અવતારીનો ભેદ કેમ સમજવો?’ ત્યારે એક જણે કહ્યું જે, ‘ભવાયો ને વેષ.’ ત્યારે પોતે કહ્યું કે, ‘અવતાર અવતારીનો ભેદ એમ નહીં. રાજા ને રાજાનો ઉમરાવ, તીર ને તીરનો નાખનારો ને તારા ને ચંદ્રમા, એમ ભેદ જાણવો.’ (૬/૦૦)

૨૯૭-૨૯૮) કથા કરે, કીર્તન કરે, વાતું કરે, પણ ‘આ દેહ હું નહિ,’ એમ માને નહિ. માટે આઠે પહોર ભજન કરવું જે, ‘હું દેહ નથી ને દેહમાં રહ્યો એવો જે હું આત્મા છું, બ્રહ્મ છું, અક્ષર છું ને મારે વિષે પરમાત્મા પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ પ્રગટ પ્રમાણ અખંડ રહ્યા છે. તે કેવા છે ? તો સર્વ અવતારના અવતારી છે, સર્વ કારણના કારણ છે ને સર્વ થકી પર છે; તે પ્રગટ આ મને મળ્યા તે છે.’ (૧/૩૪૧)

૨૯૯-૩૦૦) શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે, ‘શ્રેયાંસિ બહુવિધ્નાનિ’ અને લોકમાં કહે છે જે, ‘સારા કામમાં સો વિધ્ન’, માટે પરમેશ્વર ભજવામાં ને પરમેશ્વરનું સ્વરૂપ સમજવામાં બહુ અંતરાય છે. તે અંતરાયને ઓળખીને ને તેથી મુકાઈને બહુ ખપવાળો હોય તે પરમેશ્વર સન્મુખ ચાલે, નીકર ચલાય એવું નથી. (૧/૩૩૬)

